קכא: האשה בתרא פרק ששה עשר יבמות

אמרו לו תחלתו מכבה וסופו מבעיר. אית דגרסי לעיל ליורה מלאה יין ושמן אין מעידין עליו והוי האי תנא שלישי ולספריס דגרסי לעיל מעידין עליו הוי תנא קמא וכן פר"ח דתנא דסיפא לא פליג אתנא קמא אלא מפרש טעמא דמילתיה:

אין מזכירין מעשה נסים. תימה לר"י והא קאמר לעיל גפל לגוב אריות אין מעידים עליו וכן מיס שאין להם סוף וי"ל דאיגו ממש מעשה נסים אלא יש לתלות שאינם רעבים ובמיס שאין להם סוף יש לתלות בדף של ספינה וגל טורד ומיהו יש בירושל' גפל לגוב של אריות אין מעידין עליו שמא נעשה לו נס כדניאל גפל לכבשן של אש אין מעידין עליו חוששין שמא נעשה לו נס כחננים מישאל ועזריה רולה לומר שגפל באש וברח לו מן האש בשום ענין [ב] ור' מאיר חולק אברייתא דלעיל: **אף** על פי כן מת בנו בצמא. מכל מקום לא היו דבר א] שנלטער בו הצדיק [ג] שלא עשה הכור: **הרי** אנו באין מלספוד בו'. ומתני' הכי פירושא הרי אנו הולכין לביתיו שבאתו מלספוד: של

שמא חבר הוא ות"ק [ד]אגב איצצא מזקי ליה תנו רבנן [ג]אנפל לתוך כבשן האש מעידין עליו ליורה מלאה יין ושמן מעידין עליו משום רבי אחא אמרו של שמן מעידין עליו מפני שהוא מבעיר של יין אין מעידין עליו מפני שהוא מכבה אמרו לו תחלתו מכבה וסופו מבעיר: א"ר מאיר מעשה באחד שנפל לבור הגדול וכו': תניא אמרו לו לרבי מאיר [ג]אין מזכירין מעשה נסים מאי מעשה נסים אילימא דלא אכיל ולא אישתי והכתיב [1]וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו אלא דלא ניים דאמר רבי יוחנן [ז][2]שבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו ויישן לאלתר ורבי מאיר מאי טעמא אמר רב כהנא כיפין על גב כיפין הוו ורבנן דשישא הוו ור"מ א"א דלא מסריך וניים פורתא ת"ר [ח]מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור הגדול

ובאו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישית אמר להם עלתה אמר לה בתי מי העלך אמרה לו זכר של רחלים נזדמן לי וזקן מנהיגו אמרו לו נביא אתה אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא דבר שהצדיק מתעסק בו יכשל בו זרעו אמר רבי אבא אע"פ כן מת בנו בצמא שנאמר [2]וסביביו נשערה מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו כחוט השערה ר' חנינא אמר מהכא [3]אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו: **מתני'** [3]אפילו שמע מן הנשים אומרות מת איש פלוני דיו ר' יהודה אומר [ד]אפי' שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכין לספוד ולקבור את איש פלוני בין שהוא מתכוין ובין שאינו מתכוין ר' יהודה בן בבא אומר [ה]בישראל [ו]אע"פ שהוא מתכוין ובעובד כוכבים אם היה מתכוין אין עדותו עדות: **גמ'** ודלמא לא אזלי אמר רב יהודה אמר שמואל [ז]דקאמרי הרינו באין מלספוד ומלקבור את איש פלוני ודלמא קמצא בעלמא שכיב ליה ואסיקו ליה על שמיה דקאמרי כן וכן רבנן הוו התם כן וכן ספדני הוו התם: ובעובד כוכבים אם היה מתכוין וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שנתכוין להתיר אבל נתכוין להעיד עדותו עדות היכי ידעינן אמר רב יוסף בא לבית דין ואמר איש פלוני מת השיאו את אשתו זהו נתכוין להתיר מת סתם זהו נתכוין לעדות איתמר נמי אמר ריש לקיש לא שנו אלא שנתכוין להתיר אבל נתכוין להעיד עדותו עדות אמר ליה ר' יוחנן לא כך היה מעשה באושעיא ברבי [ח]שהתירם עם שמנים וחמשה זקנים אמר להם לא שנו אלא שנתכוין להתיר אבל נתכוין להעיד עדותו עדות ולא הודו לו חכמים אלא מתניתין דקתני ובעובד כוכבים אם היה מתכוין אין עדותו עדות היכי משכחת לה [ט]במסיח לפי תומו [י]כי ההוא דהוה קאמר ואזיל מאן איכא בי חיואי מאן איכא בי חיואי שכיב חיואי ואנסבה רב יוסף לדביתהו ההוא דהוה קאמר ואזיל ווי ליה לפרשא זריזא דהוה בפומבדיתא דשכיב ואנסבה רב יוסף ואיתימא רבא לדביתהו ההוא דהוה קאמר ואזיל מאן איכא בי חסא טבע חסא [ט]אמר רב נחמן האלקים אכלו כוורי לחסא מדיבוריה דרב נחמן אזלא דביתהו דחסא ואינסבא ולא אמרו לה ולא מידי אמר רב אשי שמע מינה הא דאמור רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה [יא]הני מילי לכתחלה אבל אי נסיב לא מפקינן לה מיניה איכא דאמרי אנסבה רב נחמן לדביתהו אמר חסא גברא רבה איתיה אם איתא דסליק קלא אית ליה למילתא ולא היא לא שנא גברא רבה לא שנא לאו גברא רבה דיעבד אין לכתחלה לא: ההוא עובד כוכבים דהוה קאמר ליה לישראל קטול אספסתא ושדי [יב]לחיואי בשבתא ואי לא קטילנא לך כדקטילנא לפלוני בר ישראל דאמרי ליה בשיל לי קדירה בשבת ולא בשיל לי [יג]וקטילתיה שמעה דביתהו ואתאי לקמיה דאביי שהיתא

תלתא

שמא חבר הוא. יודע ללחוש: **אגב איצצא.** שדוחקן כשעומד עליהם. אבל גוב אריות רחב הוא ואין עומד עליהן ופעמים שאינם רעבים ואין אוכלין אותו: **ליורה מלאה יין ושמן.** מרותחת על האור: **שהוא מבעיר.** כשנפל אדם לתוכו ויצא השמן על האור ומבעירו יותר ויותר ולא שבאה רתיחת היורה ולמקו רגליו ולא יכול לצאת ומת: **מפני שהוא מכבה.** כשיצא על האור כיבהו. ואע"פ שלא יכול לצאת לא מת שהיורה נתקררה לאחר זמן שבאתו רתיחותיה כשכבה האש: **וסופו מבעיר.** דרך בקעת שמכבין אותה במים להיות חוזרת ודולקת יותר מבתחלתה: **מעשה נסים.** אפילו אינו מת מחמת המים היה לו למות מחמת דבר אחר: **כיפין על גבי כיפין.** כיפין כמין בנייס ואולמות ונשען עליהן וישן: **דשישא הוו.** וחלקין ומעומד אין אדם ישן: **מסריך.** מתחזק ונדבק עליהן מעט: **חופר שיחין.** לעולי רגליס ומים מתכנסים בהן והיו שותין הן ובהמתן: **שנוס.** שעדיין יכולה לחיות וכן בשניה אבל שלישית שאינה יכולה לחיות אמר להן עלתה לה שידוע היה לו שלא תמות שס כדלקמן דבר שהיה מתעסק בו אותו צדיק אביה לא יכשל בו זרעו: **של רחלים.** זה אילו של ילחק: **זקן אחד מנהיגו.** זה אברהם: **נביא אתה.** לידע שלא תמות: **מתעסק בו.** בטורח עשייתו: **אע"פ כן מת בנו.** של ר' נחוניא בשמא שכך דרכו של מקום לדקדק עם החסידים: **וסביביו נשערה.** לשון חוט השערה. עם סביביו עם לדיקים ההולכים אחריו: **מתני' אפילו שמע מן הנשים.** שלא היו מתכוונות להעיד ומסיחות לפי תומן: **דיו.** ויכול לילך להעיד ולהשיא את אשתו: **כיון שהוא מהכון.** לעדות: **גמ' קמצא בעלמא.** חגב או נמלה המיתו התינוקות והעלו לה שם איש פלוני כדרך שהתינוקות משחקין: **אבל נתכוין להעיד.** ולא להתיר את אשתו: **עדותו עדות.** ותנשא אשתו: **היכי משכחת לה.** דלא נתכוין להעיד ולא להתיר: **חיואי.** שם האיש: **מאן אילא בי חיואי.** מי מאנשי ביתו של בית חיואי שישמע דברי דשכיב חיואי: **לפרשא זריזא.** גבור חיל וישראל היה: **מדיבוריה דרב נחמן.** דאמר אכלוה כוורי ולא אמר מי יתן שיעלה ויעלל אזלא דביתהו ואינסבא: **קטול אספסתא ושדי.** קלוץ שחת לבהמותי: **שמעה דביתהו.** דההוא דאמר עובד כוכבים עליה קטילתיה ואתת לקמיה דאביי:

תלתא

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פי"ג מהל' גירושין הל' יז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף ל:

כו ב מיי' פי"ה מהלכות שבועות הל' כ סמג לאוין רלח טוש"ע י"ד סימן רלו סעיף ד:

כז ג מיי' פי"ג מהל' גירושין הל' כט סמג עשין ז טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף ג וסע"ס:

כח ד מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף יג:

כט ה מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף (ב) יד:

ל ו מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יג:

לא ז מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף יד:

לב ח מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף לד:

מוסף רש"י

אגב איצצא. כשנפל עליהם ודחקם הזיקוהו (ברכות לג.). אין מזכירין מעשה נסים. להמיא לאיס מהן (חולין מג.). שבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו. שנשבע לשוא ומשעה שילאת שבועה מעיו הרי הוא כנשבע על העמוד של אבן שהוא של זהב, שאף זה נשבע על דבר שאי אפשר, ובשבועות (כט.) תנן דהיינו שבועת שוא וחייבים על זדונה מכות וכגון שהתרו בו (סוכה נג.) דדבר שאי אפשר הוא ומשנשבע יצתה לשקר (שבועות ה.) אי: לאלתר מלקין אותו שישן הוא? דגדל בדבר שאין יכול לעמוד בו (נדרים סו.). חופר שיחין. לעולי רגליס בדרכיס (ב"ק נ.). שעה ראשונה. שעדיין היא רואיה להיות חיה בתוך המים, אמר להם שלום. תעלה, וכן שניה (שם). שלישית. דהוה לה שהות שתעלה נפשה אם ישנה שם, אמר להם עלתה. כבר עלתה ולאי כדאמריגן לקמן דבשיטא ליה דלא תמות שם (שם). זכר של רחלים. אילו של ילחק, וזקן מנהיגו. אברהם (שם). דבר שהצדיק מתעסק בו. לחפור בורות לעולי רגליס (שם). עם סביביו. לדיקים הדבקים בו (שם). ונורא על כל סביביו. מגיל אימת משפטו עליהם (שם).

מסורת הש"ס

ה) [ברכות נג.], ב) [תוספתא פי"ד], ג) [ברכות ס. חולין מג.], ד) סוכה נג. נדרים טו. שבועות כה., ה) ב"ק נ. ע"ש שקלים פ"ה ה"ג., ו) [במשנה שבמשניות הגיהפא עד שיהא], ז) [נ"ל שהתרים ערוך ערך תרים ב' ע"ש פירושו וכ"א בב"ר אה"ע סימן יז], ח) [ניטין יט: כח: ב"ק קיד:], ט) [גירסת הערוך לחיותא בערך קטן], י) [עי' תוספות סנהדרין עד: ד"ה קטולן], יא) גירסת רש"ל ולפ"ז רבנן חולקין,

תורה אור השלם

1. לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשַׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאַל תֹּאכְלוּ וְאַל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וָיוֹם גַּם אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אָצוּם כֵּן וּבְכֵן אָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כַדָּת וְכַאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי:

אסתר ד טז

2. וְבָא אֱלֹהֵינוּ וְאַל יֶחֱרַשׁ אֵשׁ לְפָנָיו תֹּאכֵל וּסְבִיבָיו נִשְׂעָרָה מְאֹד:

תהלים נ ג

3. אֵל נֶעְרָץ בְּסוֹד קְדֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל כָּל סְבִיבָיו:

תהלים פט ח

גליון הש"ס

גמ' א"ר נחמן האלקים כו'. בתוספת מיי' ס' נשים סימן יב כ' ואין לתמוה על ר"נ דאמתבא דאלהי כווני לחמא היכי אמתבא הכי כיון דאמר אשתו אסורה אלמא מספקא ליה אי מיית אי לא. וי"ל דרוכס אין ילולין ור"נ שפיר אמתבא דאפי' בדיני נפשות אזלי' בתר רובא אלא דבעריות מחמירין ואמרי' דלכתחילה לא תנשא אע"ג דרוכס מייתי עכ"ל. ועי' תוספת הרא"ש ח"ב סימן מג:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אף וכו' אלא עשה הכור. נ"ב כלומר שאין הכור עשתה זה שמת בלמא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה אע"פ וכו' לא הוי דבר שנלטער בו כו'. נ"ב עי' י"מ"ף בחדושי אגדות:

ו) [ברכות נג.], ז) [תוספתא פי"ד], ח) [ברכות ס. חולין מג.], ט) סוכה נג. נדרים טו. שבועות כה., י) ב"ק נ. ע"ש שקלים פ"ה ה"ג., יא) [במשנה שבמשניות הגיהפא עד שיהא], יב) [נ"ל שהתרים ערוך ערך תרים ב' ע"ש פירושו וכ"א בב"ר אה"ע סימן יז], יג) [ניטין יט: כח: ב"ק קיד:], יד) [גירסת הערוך לחיותא בערך קטן], טו) [עי' תוספות סנהדרין עד: ד"ה קטולן], טז) גירסת רש"ל ולפ"ז רבנן חולקין,